

Quiberlus Novigotensis, Gesta Dei per Francos
VIII, col. 821-822, Caput IX (XXXI),
J. P. Migne PL 156, Paris 1880.

mine Cononem. Cui cum, secundum temporis quæ tunc erat angustiam (suo enim quisque sollicitabatur itinere), eam quam patiebatur exprompsisset miseriam, data pro loco consolatione vir bonus ille quam potuit, et accepta sponione de reditu, dimisit. At tamen eruentissima fera non siluit, sed creberrimæ interim lenocinio suasionis irritare non desiit. Nec mora, homo, molestiarum et pene quotidianæ interpellationis impatiens, ad medicum rediit, confessione ad purum facta pœnitentiam omni affectu suscipit, et, suscepta, exsecutorem proprium deinceps nunquam vidit. Ecce pia ista peregrinatio pensemus quantum valuerit puris, quæ tantum attulerit tutelæ ac securitatis impuris.

[XXX.] *Quæ fortiter in Oriente gesta sunt, soli Deo tribuenda.* — Constat quoque consideratione dignissimum, non sine re ab hujus gratia perfectionis reges abjectos, ne personæ videlicet spectabilis sublimitas effectus sibi videretur arrogare supernos. Igitur cœlesti Domino referenda laus est, ac hominis tacenda penitus. Non tot militias ducum coegit quilibet, aut meruit triumphos. Pœnos Regulus obtudit rebelles, laus in eum studii refertur. Alexander agens Eoa regna stragibus impudicis fatigans, Magni prævaluit parere nomen. Ille, comes Stephanus, cui indita fuerat sacri exercitus summa curandi, quasi quæ soli competebant Deo temerarius usurpasset, ac si ignavia condemnatus abiecit, et Hugo Magnus, veluti homo regii nominis, sequestratur. Pulsis ergo magni nominis umbris, et cui imitebatur potentia extrusa, uni jam incumbens Dei subsidio, pusillus grex ille remansit, et, ut ad rem ventum est, secundum Scripturæ dictum, non ex genere, sed eligente Deo, « Insuspicabilis portavit diadema (Eccli. xi, 5). » Honorem itaque sui nominis Deus, qui facit mirabilia, nolens deferræ alteri, ipse solus dux ejus fuit, ipse rexit, ipse correxerit, ipse ad efficientiam cœpta direxit, ipse hueusque regna porrexit. Agnos igitur, ex lupis quos fecerat, in suo non eorum brachio congregavit, sinus sui tuitione levavit, piæ spei gaudio fetos, ad quæ desideraverant videndâ portavit.

CAPUT IX.

[XXXI.] *Fulcherius Carnotensis suggillatur et corrigitur.* I. *Asserens plures cruce divinitus insignitos, refellitur.* — Præsentis historiæ corpori, auctore mundi propitio, posituri calces, Fulcherium quemdam, Carnotensem presbyterum, ~~417~~ qui Balduini apud Edessam ducis dudum capellanus existerat, quædam quæ nos latuerant alia, diverse etiam a nobis aliqua, sed pauca, hæcque fallaciter et scabro ut cæteri, sermone, fudisse comperimus. Cujus etsi non omnia, nonnulla tamen detegenda, et huic schedula compaginanda censuimus. Cumenim vir isdem ampullas et sesquipedalia verba projiciat (Hon. A. P. 97), et luridos inanum schematum colores exporrigat, nuda mihi rerum gestarum exinde libuit membra corripere, meique qualiscunque eloquii sacco, potius quam prætexta contexere. Dicitur in sui, nisi fallor,

A opuseculi referre principio, quosdam qui Hierosolymitanum adorsi videbantur iter, illud quod Apulos Epirotasque dirimit, locatis pupibus, æquor ingresses, et, utrum inexplorato sese commiserint mari, seu carinas nimia sui numerositate depresserint, nescio, constat tamen sexcentos pene illic navim fregisse viros. Qui intercipientibus omnes sali turbidi procellis enecti, nec mora, impatientis æstu pelagi ad continentem ejecti, eo ipso quo in birris, palliis ac tunicis uti consueverant universi, in superficie scapularum sunt insignes crucis signo reperti. Quod sacrum stigma divinitus cuti eorum potuisse imprimi, ob ipsorum fidei evidentiam faciendam, nemo licet fidelis ambigat, tamen ei qui hoc scripsit, si advivit, sollicite pensandum est, an res ita se habeat. Viæ enim hujus cum Christianarum ubique gentium percrebuisset initium, et id non sine divina fieri voluntate per Romanum clamaretur imperium, quilibet extremæ vulgaritatis homines, et etiam muliebris indignitas, hoc sibi tot modis, tot partibus usurpavere miraculum. Hic paulisper intextas ex suffusione sanguinis rigas, crucis astruens, ostentabat in oculo: iste pupillarem, qua fœde cœcutiebat, maculam, eundi sibi commonitorium perhibens, pro cœlesti exhibebat oraculo. Alius, aut novorum pomorum succis, seu quolibet genere fuci, euilibet particulae corporis moliebatur speciem crucis, ut sicut oculorum subsellia pingi solent stibio, ita divini in se spectaculi, vel vireret vel ruberet, fraude facta et commentis ostensio.

Meminerit lector abbatis illius, quem supra retuli (lib. iv, cap. 7) ferro sibi scalpsisse frontem, et quem postmodum dixerim factum Cæsareæ Palæstinæ pontificem. Testor Deum, me, Bellovacii per id temporis constitutum, vidisse ad se versus obliquatas aliquantulum die media nubes, ut vix quidpiam majus quam aut gruis, aut speciem viderentur prætulisse ciconiæ, cum ecce, crucem cœlitus sibi missam urbanæ passim voces conclamavere frequentia. Ridiculum est quod dicam, sed non ridiculis auctoribus rem probatam. Mulierecula quædam in hoc ipsum promoveri cœperat iter. Quam novis nescio quibus rudimentis imbutus, præter inertis jura nature, versabundus prosequebatur anser. Et ecce, fama volans Pegaseis motibus acta, et castra replevit et urbes, a Deo ad Hierusalem redimendam etiam anseres destinatos. Nec tantum deferebatur mulieri miseræ, ut ipsa anserem ductitaret, sed ea duci ferebatur ab anserem. Quod ita Cameraci probatum est, ut, stante hinc et inde populo, per mediam ecclesiam mulier ad altare procederet, et anser e vestigio mulieris a tergo, nullo sollicitante, succederet. Qui quidem intra Lotharingiam mox, ut comperimus, obita sibi morte decessit; qui sane rectius Hierusalem isset, si, pridie quam proficisceretur, suæ seipsum dominæ festa convivia præbuisset. Quod totum ob hoc a nobis historiæ veraci attestitur, ut se noverint quique commonitos, « quatenus nequaquam, fide vulgi fabulis attributa, Christiana gravitas levigetur. »

⁴¹⁾ Guibert z Nogent (Novigentensis), žil v letech 1053—1121, byl opatem, napsal dějiny prvé křížové výpravy: *Gesta Francorum et aliorum Hierosolymitanorum*, v edici PL 156, 1853; ukázka je z uvedené edice, col. 871—872.

O zázracích a pověrách⁴¹⁾

V okamžiku, kdy jsme chtěli dokončit toto dílo, započaté pod ochranou Stvořitele, jsme se dověděli, že jistý Fulcher, kněz ze Chartres, který byl dlouhou dobu v Edesse jako kaplan vévody Balduina, vyprávěl o jistých věcech, které nám byly neznámé, a o jiných, byť nemnoha, vyprávěl jiným způsobem než my, a to vždycky nesprávně a v hrubém stylu, podobném stylu obyčejných písařů. I když nechceme znovu probírat všechno, co řekl, domnívali jsme se přece, že bychom v našem díle měli pokárat některé jeho zprávy a uvést je na pravou míru.

Pokud se nemýlím, říká se, že ve svém malém spisku vypráví o tom, jak někteří z těch, kdož podnikli cestu do Jeruzaléma, si pronajali lodi a vypluli na moře, jež dělí obyvatele Apulie od obyvatel Epeiru. Ať už se tak stalo proto, že se pustili na neznámé moře, nebo proto, že jejich lodi byly přetíženy — nevím, co z obojího je správné, jisto je, že na těchto lodích ztratili asi šest set lidí a že poté, co tito utonuli v bouři a byli valíciemi se vlnami vyplaveni na břeh, prý bylo na jejich ramenou nalezeno totéž znamení kříže, které předtím nosili na svých vlněných pláštích nebo suknicích. Věřící nebude ani okamžik pochybovat o tom, že toto znamení mohlo být na jejich kůži vytlačeno z vůle boží, aby se stala zřejmou jejich víra. V každém případě však by měl ten, jenž tyto věci napsal, pečlivě zkoumat, zda se opravdu staly tak, jak o nich vypráví. Je totiž známo, že když se rozšířila zpráva o této výpravě u všech křesťanských národů a když bylo vyhlášeno celé římské říší, že takový podnik se může stát jen podle vůle nebes, dělali si lidé nejnížšího stavu, a dokonce i ty nejnehodnější ženy, nárok na takový údajný zázrak a využívali k tomu všemožné vynalézavosti. Tu si jeden pustil trochu krve,

namaloval jí na svém těle pruhy ve tvaru kříže a ukazoval to pak všem lidem. Jiný uváděl zákal na oku, který zatemňoval jeho pohled, jako boží znamení radící mu podniknout cestu. Jiný opět užíval šťávy nezralých plodů nebo jiného barviva, aby si namaloval tvar kříže na libovolnou část svého těla; tak jako se malují oči líčidlem, tak se oni pomalovali na zeleno nebo červeno, aby se takovým podvodem mohli představit v podobě živých svědků nebeského zázraku. Čtenář ať si vzpomene při této příležitosti na onoho opata, o kterém jsem již mluvil, jenž si udělal pomocí železa na čele zářez a později, jak jsem již řekl, se stal v Palestině biskupem v Kaisareji. Bůh je mi svědkem, že jsem v době, když jsem tehdy bydlel v Beauvais, viděl jednou během dne několik mraků, které byly za sebou poněkud křivě seřazeny tak, že by se nejdříve dalo říci, že mají podobu jeřába nebo čápa, když tu se na všech stranách pozdvihlo tisíce hlasů volajících, že se na nebi objevil kříž.

Co teď chci vyprávět, je vpravdě směšné a přece je to založeno na svědectví, o nichž nelze pochybovat. Jedna chudá žena se připojila k cestě do Jeruzaléma. Za touto ženou se kolébala husa, která byla vychována nevím jakým novým způsobem a natropila víc, než by odpovídalo její nerozumné podstatě. Hned se rozšířila po zámcích a městech zpráva, že Bůh posílá k dobytí Jeruzaléma také husy, a té nešťastné ženě se dokonce ani nepřiznalo, že to byla ona, kdo vede svoji husu. Říkalo se naopak, že husa sama vede svoji paní. Udělali tedy v Cambrai zkoušku. Zatímco lid se shromáždil po obou stranách, žena vstoupila do kostela a kráčela až k oltáři; a husa, která jí zůstala v patách, kráčela za ní. Ta husa pak brzy zašla v zemi lotrinské. Jistě by se dostala bezpečněji do Jeruzaléma, kdyby jí její paní dostala v předvečer svého odjezdu k večeři. V této historce, která je určena pro zjištění pravdy, jsem vyprávěl všechny jednotlivosti jen proto, abych všechny varoval, aby nesnižovali svoji křesťanskou vážnost tím, že budou důvěřivě přijímat všechny vylhané historky, které se šíří mezi lidem...